

УДК 76.056:7.012«195/197»(477.87)

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2026.2.50>**Сопко (Долгош) Одарка Іванівна,**

кандидат мистецтвознавства,
доцентка кафедри дизайну
Закарпатської академії мистецтв,
Заслужена діячка мистецтв України
ORCID ID: 0009-0003-2409-9703
odarka.dolgosh@gmail.com

**ПОЗА ПОЛОТНОМ: КНИЖКОВА ІЛЮСТРАЦІЯ АНТОНА
КАШШАЯ 50–70-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ В КОНТЕКСТІ
ЦІЛІСНОЇ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ СТРУКТУРИ КНИГИ**

Представлена стаття присвячена малодослідженій сторінці творчості Антона Кашишя, народного художника України – його діяльності у сфері книжкової графіки та дизайну 1950–1970-х років. Постать митця традиційно асоціюється з епічним закарпатським пейзажем, проте його вагомий внесок у прикладну графіку досі залишався на периферії мистецтвознавчої уваги. Актуальність розвідки зумовлена необхідністю подолати суперечність між високим художнім рівнем тогочасних видань та відсутністю системного аналізу конкретних графічних циклів майстра.

Основу дослідження складає комплексний підхід, що дозволив розкрити найтонші нюанси авторської техніки та особливості композиційних прийомів митця, а також детально виявити динаміку його стилевих змін упродовж двох десятиліть. Такий підхід дав змогу не лише висвітлити еволюцію видавництва «Карпати» як потужного центру книговидавництва, а й глибоко інтерпретувати взаємозв'язок між літературним періоджерелом та його візуальним втіленням. У роботі проаналізовано десять знакових книг, проілюстрованих Антоном Кашишаєм, що дозволяє обґрунтувати його роль у розвитку цілісної дизайнерської структури книги.

Особлива увага надається механізмам адаптації живописної манери художника до специфічних вимог книжкового аркуша та поліграфічного виконання. Досліджується, як характерний для митця панорамний підхід та експресивний мазок трансформувалися у графічну лінію, ритм пляму та контрастну композицію, притаманну тогочасному книжковому дизайну. Аналіз демонструє, що ілюстрації майстра не були лише декоративним супроводом тексту, а виступали активним візуальним інтерпретатором змісту, де кожний елемент оформлення – від титульного аркуша до заставки – підпорядковувався загальній архітектоніці видання.

Джерельну базу дослідження становлять видання 1950–1970-х років, які яскраво репрезентують трансформацію естетичних поглядів художника. Наукова новизна полягає у переосмисленні спадщини живописця крізь призму графічного дизайну та архітектоніки книги. Це дозволяє реконструювати творчий шлях Антона Кашишя як майстра візуального проектування, що створював нерозривну єдність форми та змісту, майстерно інтегруючи свій живописний досвід у простір книжкового аркуша.

Ключові слова: Антон Кашишай, книжкова ілюстрація, графічний дизайн, закарпатська школа живопису, видавництво «Карпати», архітектоніка книги, цілісна дизайнерська структура, книжкова графіка 50–70-х років ХХ ст.

Sopko Odarka. BEYOND THE CANVAS: ANTON KASHSHAI'S BOOK ILLUSTRATION OF THE 1950S–1970S WITHIN THE CONTEXT OF HOLISTIC BOOK DESIGN STRUCTURE

This article is dedicated to a little-studied aspect of Anton Kashshai's creative heritage – his activities in the field of book graphics and design during the 1950s–1970s. While the artist's figure is traditionally associated with epic Transcarpathian landscapes, his significant contribution to applied graphics has long remained on the periphery of art history research. The relevance of this study is driven by the need to bridge the gap between the high artistic quality of publications from that era and the lack of a systemic analysis of the master's specific graphic cycles.

The research is based on an integrated approach that allowed for the revelation of subtle nuances in the artist's authorial technique and compositional methods, as well as a detailed identification of the dynamics of his stylistic evolution over two decades. This approach enabled not only an exploration of the development of the "Karpaty" publishing house as a prominent center of book production but also a profound interpretation of the relationship between the literary source and its visual embodiment. The paper analyzes ten significant books illustrated by A. Kashshai, providing a basis for substantiating his role in the development of an integral book design structure.

Special attention is paid to the mechanisms of adapting Kashshai's painterly style to the specific requirements of the book page and polygraphic execution. The study examines how the artist's characteristic panoramic approach and expressive brushwork were transformed into graphic lines, rhythmic patterns, and the contrast-rich compositions inherent in the book design of that time. The analysis demonstrates that the master's illustrations were not merely decorative accompaniments to the text but acted as active visual interpreters of content, where every design element – from the title page to the headpiece – was subordinated to the overall architectonics of the publication.

The source base of the study consists of publications from the 1950s and 1970s, which vividly represent the transformation of the artist's aesthetic views. The scientific novelty lies in the reimagining of the painter's heritage through the prism of graphic design and book architectonics. This allows for the reconstruction of Anton Kashshai's creative path as a master of visual design who created an inseparable unity of form and content, skillfully integrating his painterly experience into the space of the book sheet.

Key words: Anton Kashshai, book illustration, graphic design, Transcarpathian school of painting, "Karpaty" publishing house, book architectonics, integral design structure, book graphics of the 1950s–1970s.

Вступ. Аналіз видавничої продукції тогочасного видавництва «Карпати» свідчить про багатовекторність тематичного наповнення: тут активно виходила друком художня, краєзнавча, дитяча та спеціалізована література. Важливо підкреслити, що редакція художньої літератури налагодила ефективну комунікацію з провідними українськими майстрами графіки, зокрема Леопольдом Левицьким [10. с. 359], Миколою Нестеренко [2. с. 24], Володимиром Василенко [3. с. 190] та ін. Однак під час детального дослідження візуально-естетичного оформлення закарпатської книги того періоду чітко простежується пріоритетність співпраці саме з місцевими митцями. Унікальність цієї ситуації полягала в тому, що більшість залучених авторів – як Антон Кашшай [6. с. 156], Федір Манайло [12], Гавриїл Глюк [4. с. 155] – були передусім визнаними майстрами станкового живопису. Це дозволяє нам говорити про формування специфічного локального осередку книжкових ілюстраторів.

З огляду на це, метою даної статті є комплексне дослідження та переосмислення внеску Антона Кашшая у розвиток книжкової графіки та дизайну 1950–1970-х років, що дозволяє реконструювати його творчий шлях як майстра візуального проектування. Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання: проаналізувати десять видань, ілюстрованих митцем; виявити особливості адаптації його живописної манери до вимог книжкового аркуша; окреслити динаміку стильових змін художника у контексті розвитку видавництва «Карпати».

Матеріали та методи. Методологічну основу розвідки становить комплексний підхід, що поєднує загальнонаукові методи з мистецтвознавчим аналізом. На емпіричному рівні за допомогою спостереження та опису систематизовано джерельну базу 1950–1970-х років, зокрема: видання дитячої літератури («Школа в горах», «Сопілка», «Бджілка», «Ми малята-веселята», «Гора до неба»), проза та поезія («Двоє щасливих», «В орлиному леті», «Під синіми бескидами»), а також збірник «Народні балади Закарпаття».

На теоретичному рівні методи аналізу, систематизації та дефінітивного аналізу дозволили розкрити сутність вербально-візуальної єдності книги. Стилістичний та формально-аналітичний методи допомогли простежити трансформацію живописної манери Антона Кашшая у графічну мову лінії та ритму. Завдяки компаративному методу визначено локальний код ужгородських видань, а технологічний аналіз висвітлив вплив техніки високого друку на художні рішення майстра. Такий підхід дозволив не лише проаналізувати графічні цикли, а й окреслити перспективи розвитку закарпатського книжкового дизайну.

Додатковим важливим пластом джерел стали публікації в періодичних виданнях, де збереглися згадки про творчі ініціативи тиражної графіки закарпатської школи живопису у наукових розвідках Одарка Сопко [21. с. 89–98.] та Івана Небесника [15. с. 82–105, 115–130]. В яких йдеться про графічну спадщину митців Миколи Розенберга [19. с. 118–119.], Едіти

Медвецької [16. с. 143–146], Василя Скакандія [20. с. 211], Михайла Митрика [22. с. 514.] та інших, які створювали особливий візуальний код закарпатського видання. У процесі польових розвідок було здійснено цільові звернення до архівних фондів, зокрема до збірок Народного літературного музею Закарпаття [14]. Розрізненість джерельної бази та відсутність комплексного висвітлення творчості митця у фаховій літературі зумовили застосування системного підходу до вивчення його спадщини.

Опрацьовані матеріали стали вирішальними для з'ясування особливостей формування ужгородського осередку ілюстраторів, у якому закладалися професійні засади дизайну книги. Застосовані методи дозволили детально дослідити візуальну специфіку та творчу адаптацію академічних традицій ілюстрування. Останні органічно перепліталися з етнографічними мотивами й потужним живописним баченням, що робило тогочасну ужгородську книгу впізнаваною на загальнодержавному рівні.

Результати. Таким чином, книжкова графіка 1950-х – 1960-х років була результатом складного синтезу індивідуальної манери митця та суворих виробничих стандартів. Художники закарпатської школи, звиклі до вільного живописного мазка, змушені були опанувати лаконізм графічної мови, де кожна лінія мала бути технологічно виправданою для якісного відтворення на папері. Адаптація широкого живописного стилю Антона Кашшай до графічних рамок книги стала цікавим творчим викликом. Будучи за своєю природою пейзажистом-епіком, який звик працювати з великими площинами, насиченим кольором та м'якими тональними переходами, у книжковій графіці митець був змушений шукати нову мову – лаконічну та структурну. Замість багатошарового олійного мазка художник почав оперувати чіткою лінією та контрастною плямою. Його графічні ілюстрації 1950-х – 1960-х років демонструють майстерне володіння штрихом, де динаміка гірського ландшафту передається не через нюанси кольору, а через ритміку чорного та білого. Це був процес

самообмеження: художник свідомо відмовлявся від живописної розмитості на користь графічної визначеності, яка була необхідною для створення якісного металевого кліше.

Водночас А. Кашшай вдалося зберегти свою фірмову "монументальність" навіть у малій формі. Його ілюстрації не просто супроводжували текст – вони конструювали простір книги, надаючи їй глибини та масштабу. Використовуючи техніку туші і пера, він досягав ефекту "світлоносного пейзажу", де білий папір починав "дихати", виконуючи роль сонячного світла або хмар над Карпатами. Таким чином, технічні обмеження високого друку не збіднили стиль майстра, а навпаки – викристалізували в його творчості нову, графічну грань, що поєднала сувору дисципліну друкарського відтиску з вільною душею закарпатського живопису.

Яскравим прикладом такої праці є оформлення книги Семена Панька "Школа в горах", [18] виданої у 1952 році. Над художнім образом видання Антон Кашшай працював у творчому тандемі з Миколою Розенбергом. Це видання, виготовлене методом високого друку, демонструє високу культуру графічного виконання. Двоколірна обкладинка задає лаконічний тон, тоді як внутрішній блок насичений довершеними чорно-білими штриховими ілюстраціями та графічними заставками. Для цих робіт характерний глибокий реалізм та сюжетна точність: майстерно вибудовані композиції не лише доповнюють оповідь про життя гірського краю, а й існують як самостійні графічні твори. В ілюстраціях до "Школи в горах" ми бачимо, як А. Кашшай переносить свою любов до Карпат у площину графіки, де кожна лінія працює на створення впізнаваної атмосфери верховинського побуту.

Продовжуючи аналіз графічного доробку майстра, варто виділити збірку віршів для дітей Володимира Ладижця "Сопілка" [9]. Це видання стало результатом унікальної творчої колаборації трьох знакових постатей закарпатського мистецтва: Антона Кашшай, Гавриїла Глюка та Миколи Розенберга. Особливістю цієї книги є контраст між зовнішнім та внутрішнім оформленням.

Обкладинка вражає надзвичайно насиченою кольоровою гамою, що відразу привертає увагу дитини. Натомість книжковий блок побудований на вишуканих чорно-білих напівсторінкових ілюстраціях. Високий професіоналізм художників проявився у роботі з багатофігурними композиціями: попри обмеження графічної мови, ілюстраторам вдалося передати динаміку дитячих образів та гармонію їхнього співіснування з природою.

Не менш важливим у контексті дитячої літератури є видання Степана Жупанина «Бджілка» [7]. Тут Антон Кашшай виступає як одноосібний ілюстратор, що дозволяє повноцінно оцінити його авторське бачення дитячої книги наприкінці 1950-х років.

У цих роботах Кашшай-пейзажист поступається місцем Кашшаю-оповідачу. Художник майстерно адаптує складні природні мотиви під сприйняття дитини, роблячи ілюстрації доступними, але водночас художньо вартісними. Видання «Бджілки» підсумовує десятиліття пошуків митця у книжковій графіці, демонструючи впевнене володіння лінією та композиційну лаконічність, притаманну ужгородському «осередку» ілюстрування того періоду.

Окремої уваги заслуговує збірка Володимира Ладижця «Ми малята-веселята» [8], видана у 1961 році. У цьому виданні Антон Кашшай постає як зрілий майстер книжкової графіки, демонструючи віртуозне володіння технікою туш-перо. Графічні півсторінкові ілюстрації книги відзначаються бездоганним композиційним вирішенням. Кашшай відходить від живописної перенасиченості, натомість пропонуючи глядачеві вишукану гру ліній та штрихів. Майстерна техніка виконання пером дозволила художнику досягти особливої легкості та прозорості зображень, що ідеально відповідає настрою дитячої поезії.

Кожен малюнок у збірці – це приклад того, як за допомогою мінімальних засобів можна створити об'ємний і живий образ. Динаміка дитячих ігор та щирість емоцій передані через точні графічні акценти, де білий простір паперу стає активним

учасником композиції. Видання «Ми малята-веселята» є свідченням того, що на початку 1960-х років Антон Кашшай остаточно сформував свій унікальний ілюстративний почерк, поєднавши академічну точність із безпосередністю художнього бачення.

У процесі польових розвідок було здійснено цільові звернення до архівних фондів, зокрема до збірок Народного літературного музею Закарпаття [14]. Розрізненість джерельної бази та відсутність комплексного висвітлення творчості митця у фаховій літературі зумовили застосування системного підходу до вивчення його спадщини.

Опрацьовані матеріали стали вирішальними для з'ясування особливостей формування ужгородського осередку ілюстраторів, у якому закладалися професійні засади дизайну книги. Застосовані методи дозволили детально дослідити візуальну специфіку та творчу адаптацію академічних традицій ілюстрування. Останні органічно перепліталися з етнографічними мотивами й потужним живописним баченням, що робило тогочасну ужгородську книгу впізнаваною на загальнодержавному рівні (рис. 1–4).

Особливе місце у творчому доробку майстра посідає видання українських народних казок Східної Словаччини «Гора до неба» [5], видане видавництвом «Карпати» у 1968 році. На цей час Антон Кашшай уже мав статус народного художника УРСР, що відобразилося у надзвичайній впевненості та зрілості його графічного почерку.

Ілюстрації до цієї збірки суттєво різняться від попередніх робіт художника. Тут ми спостерігаємо якісно новий етап: А. Кашшай сміливо вдається до стилізації форми, виокремлює складні фактури та акцентує на високій культурі кольору. Напівсторінкові ілюстрації наповнюють тексти живою візуалізацією дитячого світу, проте роблять це у витонченій площинній манері з делікатним, майже ювелірним оконтуренням. Варто звернути увагу на характерну для майстра палітру: насичена колірна гама тут поєднується з прозорою, акварельною елегантністю. Попри зміну технічних підходів, домінантою

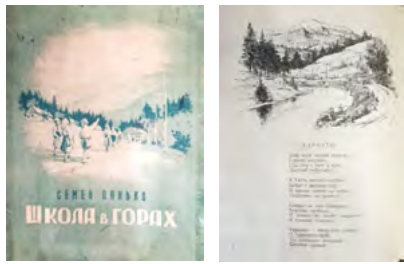

Рис. 1. Семен Панько. Школа в горах (School in the Mountains)

Рис. 2. Володимир Ладижець. Сопілка (The Reed Pipe)

Рис. 3. Степан Жупанин. Бджілка (The Little Bee)

Рис. 4. Володимир Ладижець. Ми малята-веселята (We Are Cheerful Kids)

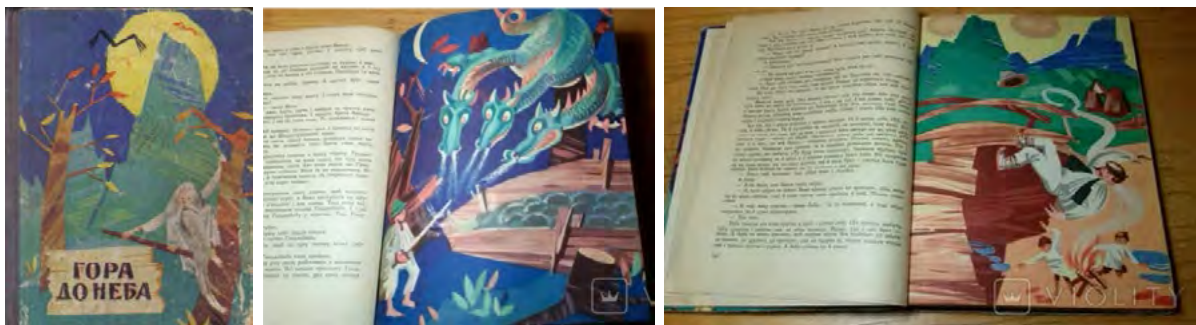

Рис. 5. Українські народні казки Східної Словаччини. Гора до неба (The Mountain to the Sky)

авторського стилю залишається динамічність композицій. Кожна ілюстрація до «Гори до неба» – це синтез декоративності та реалізму, де витончена манера графічного зображення підкреслює магію народної казки. Це видання не лише засвідчує високий професіоналізм А. Кашшая, а й демонструє його здатність до постійного творчого самооновлення в межах книжкової графіки.

Вагому частину ілюстративного спадку Антона Кашшая становить робота над виданнями знакових закарпатських прозаїків та поетів 1950-х – 1960-х років. У цей період художник активно співпрацює з обласним видавництвом, створюючи візуальний супровід для творів, що сьогодні є класикою крайової літератури. У збірці оповідань Михайла Томчанія «Двоє щасливих» [23] А. Кашшай виступає як тонкий психолог, чий ілюстрації резонують із ліризмом тексту. Наступним етапом стала робота над книгою Івана Чендея «Ватри не згасають» [24]. Тут митець повертається до своєї улюбленої теми – життя верховинців. Його графіка до творів Чендея вирізняється особливою суворістю та монументальністю, що підкреслює драматизм і глибину прози автора.

Початок 1960-х років позначений співпрацею з поетом Юлієм Боршошем-Кум'ятським над збіркою «В орлиному леті» [1]. У цьому виданні ілюстрації А. Кашшая набувають особливої піднесеності та динаміки, відповідаючи метафоричній мові поезії. Логічним продовженням цього ряду стало оформлення книги Семена Панька «Під синіми бескидами» [17]. У роботі над цим виданням художник майстерно поєднав пейзажні мотиви з побутовими сценами, створивши цілісний образ Карпатського краю.

Аналіз цих чотирьох видань дозволяє стверджувати, що Антон Кашшай володів унікальною здатністю адаптувати свій графічний почерк під індивідуальний стиль кожного автора – від ліричної новели до епічної повісті чи піднесеного вірша. Його ілюстрації стали невід'ємною частиною літературного процесу на Закарпатті, надаючи книгам того часу особливої художньої вагомості (рис. 6–9).

«Народні балади Закарпаття» [13] Петра Лінтура – це справжній шедевр книжкового мистецтва 50–70-х років ХХ ст. Видання вражає майстерними ілюстраціями Антона Кашшая та Федора Манайла, а також вишуканими заставками з рослинною, фігуративною та геометричною орнаментикою.

Сюжетні кольорові ілюстрації Федора Манайла та Антона Кашшая у «Народних баладах Закарпаття» формують унікальний візуальний наратив, і діють як паралельна розповідь. Це унікальний синтез закарпатського малярства та академічної графіки, де кожен художник вніс свій впізнаваний стиль, що зробило книгу візуально багатогранною. Атмосфера таємничості та фаталізму, що становить генетичний код балади, розкривається через насичені кольорові площини. Вони створюють ефект візуальної напруги, яка передвіщає неминучу бурю або життєву трагедію. На цьому фоні постають монументальні образи легінів, дівчат та опришків: позбавлені зайвої тендітності, їхні форми виглядають приземленими, вагомими й майже скульптурними. Така художня манера підкреслює нерозривний, стихійний зв'язок героїв із рідною землею та суворими карпатськими бескидами, перетворюючи кожен фігуру на невід'ємну частину гірського ландшафту.

Особливої уваги заслуговують вдало підібрані шрифтові гарнітури та вручну мальовані буквиці. Дизайн суперобкладинки та двоколірний (червоно-чорний) друк текстів свідчать про високий професіоналізм художників. Технічна складність роботи – виготовлення кліше методом цинкографії та ретельний кольороподіл для високого друку – підкреслює тогочасний рівень майстерності (рис. 10).

Результати цього дослідження дозволили нам побачити цілісну картину того, як у 1950-х – 1970-х роках Закарпаття перетворювалося на потужний осередок книжкової культури. Ми простежили, як видавництво «Карпати» за два десятиліття пройшло шлях від невеликого регіонального закладу до статусу республіканського центру, що суттєво підняло планку професіоналізму місцевих митців.

Аналізуючи творчість Антона Кашшая, ми з'ясували, що його книжкова графіка – це

Рис. 6. Михайло Томчаній. Двоє щасливих (Two Happy Ones)

Рис. 7. Іван Чендей. Ватри не згасають (The Campfires Never Fade)

Рис. 8. Юрій Боршош-Кум'ятський. В орлиному леті (In an Eagle's Flight)

Рис. 9. Семен Панько. Під синіми Бескидами (Beneath the Blue Beskids)

Рис. 10. Петро Лінтур (укладач). Народні балади Закарпаття (Folk Ballads of Transcarpathia)

не просто супровід до тексту, а глибока візуальна розповідь. Нам вдалося зафіксувати цікаву еволюцію: від ретельної деталізації та реалізму 50-х років майстер поступово перейшов до більш лаконічних, графічно виразних та сучасних образів 60-х. Його техніка та композиційні рішення завжди залишалися впізнаваними, демонструючи тонке відчуття ритму та простору.

Окрему увагу ми надали технічній стороні процесу. Вивчення таких шедеврів, як «Народні балади Закарпаття» (1959), підтвердило надзвичайно високий рівень тогочасного поліграфічного виконання. Використання складних технологій – цинкографії та ручного гравіювання – у поєднанні з майстерним кольороподілом свідчить про те, що художники та друкарі в Ужгороді працювали як єдиний злагоджений механізм.

Зрештою, результати показують, що книга того часу поставала як завершений мистецький ансамбль. Завдяки гармонійному поєднанню шрифтів, авторських буквиць та ілюстрацій, видання перетворювалися на цілісні арт-об'єкти, де літературний зміст і візуальна форма ідеально доповнювали одне одного.

Висновки. Період 1950-х – 1970-х років став справжньою «золотою добою» для закарпатської книги. Саме тоді ужгородське видавництво «Карпати» пройшло стрімкий шлях від локального підприємства до потужного республіканського центру, заклавши фундамент високої книжкової культури регіону. Цей розквіт став можливим завдяки майстрам знаменитої Закарпатської школи

живопису, які привнесли в тиражну графіку естетику високого малярства.

Однією з найцікавіших сторінок цього часу є книжкова ілюстрація Антона Кашшая. Хоча світ знає його як видатного пейзажиста, наше дослідження відкриває митця з іншого боку – як глибокого інтерпретатора тексту. Його стиль еволюціонував від класичних образів до складних синтетичних рішень, де кожна деталь – від суперобкладинки до найдрібнішої буквиці – працювала на єдиний задум.

Яскравим прикладом такого професіоналізму стали «Народні балади Закарпаття» (1959). Це видання продемонструвало ідеальний синтез народних мотивів та складних поліграфічних технік, таких як цинкографія та кольороподіл. Ужгородські художники та друкарі того часу досконало володіли фаховими знаннями, перетворюючи кожну книгу на цілісний мистецький об'єкт.

Зрештою, саме ця тісна співпраця живописців і видавців забезпечила нерозривну єдність слова та образу, зробивши закарпатські видання 50-х – 60-х років справжньою класикою українського книжкового мистецтва. А мистецьке «подвійне життя» пейзажистів надзвичайно захоплювало було б простежити, як монументальний стиль Антона Кашшая та його колег «стискався» до формату книжкової сторінки. Чи залишалися вони вірними своєму пензлю, чи свідомо змінювали пластику та лінію, стаючи графіками-конструкторами? Дослідження цього внутрішнього перевтілення відкриє нові грані їхнього генія.

Література:

1. Боршош-Кумятський Ю. В орлиному леті. Ужгород : Закарпатське обласне книжково-газетне видавництво, 1961. 118 с.
2. Бугеря М. О. Нестеренко Микола Васильович // Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол.: І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. Т. 23 : Нг – Ня. 832 с.
3. Василенко Володимир Вікторович / Г. Скляренко, О. Ламонова, М. Гончаренко // Словник художників України. Біобібліографічний довідник. Книга 1 : А-В / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ : Видавництво ІМФЕ, 2019. С. 190.
4. Глюк Гаврило Мартинович // Мистецтво України : Біографічний довідник / упоряд.: А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський ; за ред. А. В. Кудрицького. Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1997. С. 155.
5. Гора до неба : українські народні казки Східної Словаччини / упоряд. М. Гиряк. Ужгород : Карпати, 1967. 136 с.
6. Енциклопедія Закарпаття. Визначні особи ХХ століття / Закарпатський осередок НТШ ; під наук. ред. О. Д. Довганича. Ужгород : Гражда, 2007. 400 с.

7. Жупанин С. Бджілка. Ужгород : Закарпатське обласне вид-во, 1959. 28 с.
8. Ладижець В. Ми малята-веселята. Ужгород : Закарпатське обласне видавництво, 1961. 32 с.
9. Ладижець В. Сопілка. Ужгород : Книжково-журнальне вид-во, 1953. 48 с.
10. Левицький Леопольд Іванович // Мистецтво України : Біографічний довідник / упоряд.: А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський ; за ред. А. В. Кудрицького. Київ : «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1997. С. 700.
11. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Київ : ВЦ «Академія», 2007. – Т. 1 : А – Л. – С. 463-464.
12. Манайло Федір Федорович. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка. URL: www.biblioteka.uz.ua (дата звернення: 23.05.2024).
13. Народні балади Закарпаття / запис та вступ. ст. П. Лінтура. Ужгород : Закарпатське обласне видавництво, 1959. 144 с.
14. Народний літературний музей Закарпаття. https://www.facebook.com/litermuzeum/?locale=uk_UA
15. Небесник І. (мол.). Графічне мистецтво Закарпаття. Друга половина ХХ століття. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2018. 236 с.
16. Островський Г. С. Образотворче мистецтво Закарпаття. Київ : Мистецтво, 1974. 200 с. [Медвецька].
17. Панько С. Під синіми бескидами. Ужгород : Закарпатське обласне книжково-газетне видавництво, 1962. 232 с.
18. Панько С. Школа в горах. Ужгород : Книжково-журнальне видавництво, 1952. 160 с.
19. Розенберг Л. [Стаття] // Образотворче мистецтво. 2016. № 2.
20. Скаандій Василь Юлійович // Словник художників України / відпов. ред. М. П. Бажан. Київ : Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1973. С. 211.
21. Сопко (Долгош) О. Розвиток книжкової графіки у творчій спадщині митців Закарпаття ХХ століття // Вісник Закарпатської академії мистецтв : зб. наук. пр. Ужгород : ЗАМ, 2025. Вип. 17. С. 89–98.
22. Стельмах К. Є. Митрик Михайло Іванович // Енциклопедія сучасної України / ред. кол.: І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. Т. 20 : Медична – Мікоян. 687 с.
23. Томчаній М. Двоє щасливих : оповідання. Ужгород : Закарпатське обласне видавництво, 1958. 152 с.
24. Чендей І. Ватри не згасають. Ужгород : Закарпатське обласне видавництво, 1960. 238 с.

References:

1. Borshosh-Kumyatskyi, Yu. (1961). V orlynnomu leti [In an eagle's flight]. Zakarpatske oblasne knyzhkovo-hazetne vydavnytstvo.
2. Buheria, M. O. (2021). Nesterenko Mykola Vasyliovych. In I. M. Dziuba et al. (Eds.), *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy [Encyclopedia of modern Ukraine]* (Vol. 23). Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy.
3. Vasylenko Volodymyr Viktorovych. (2019). In H. Skrypyk (Ed.), *Slovyk khudozhnykiv Ukrainy. Biobibliografichniy dovidnyk. Knyha 1: A-V [Dictionary of artists of Ukraine. Bio-bibliographic directory. Book 1: A-V]* (p. 190). Vydavnytstvo IMFE.
4. Hliuk Havrylo Martynovych. (1997). In A. V. Kudrytskyi & M. H. Labinskyi (Comps.), *Mystetstvo Ukrainy: Biohrafichniy dovidnyk [Art of Ukraine: Biographical directory]* (p. 155). "Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana.
5. Hyriak, M. (Comp.). (1967). Hora do neba: ukrainski narodni kazky Skhidnoi Slovachchyny [Mountain to the sky: Ukrainian folk tales of Eastern Slovakia]. Karpaty.
6. Dovhanych, O. D. (Ed.). (2007). *Entsyklopediia Zakarpattia. Vyznachni osoby XX stolittia [Encyclopedia of Zakarpattia. Prominent figures of the 20th century]*. Hrazhda.
7. Zhupanyan, S. (1959). Bdzhilka [The little bee]. Zakarpatske oblasne vydavnytstvo.
8. Ladyzhets, V. (1961). My maliata-veseliata [We are happy kids]. Zakarpatske oblasne vydavnytstvo.
9. Ladyzhets, V. (1953). Sopilka [The flute]. Knyzhkovo-zhurnalne vydavnytstvo.
10. Levytskyi Leopold Ivanovych. (1997). In A. V. Kudrytskyi & M. H. Labinskyi (Comps.), *Mystetstvo Ukrainy: Biohrafichniy dovidnyk [Art of Ukraine: Biographical directory]* (p. 359). "Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana.
11. Kovaliv, Yu. I. (Ed.). (2007). *Literaturoznavcha entsyklopediia [Literary encyclopedia]* (Vol. 1, pp. 463-464). VC "Akademiiia".
12. Zakarpatska oblasna universalna naukova biblioteka im. F. Potushniaka. (n.d.). 12. Manailo Fedir Fedorovych. <http://www.biblioteka.uz.ua> (Accessed May 23, 2024).
13. Lintur, P. (Ed.). (1959). *Narodni balady Zakarpattia [Folk ballads of Zakarpattia]*. Zakarpatske oblasne vydavnytstvo.

14. Narodnyi literaturnyi muzei Zakarpattia [National Literary Museum of Zakarpattia]. (n.d.). Home [Facebook page]. <https://www.facebook.com/litermuzeum/>
15. Nebesnyk, I. (Jr.). (2018). Hrafichne mystetstvo Zakarpattia. Druha polovyna XX stolittia [Graphic art of Zakarpattia. Second half of the 20th century]. Vydavnytstvo Oleksandry Harkushi.
16. Ostrovskiy, H. S. (1974). Obrazotvorche mystetstvo Zakarpattia [Fine arts of Zakarpattia]. Mystetstvo. [Medvetska].
17. Panko, S. (1962). Pid synimy beskydamy [Under the blue Beskids]. Zakarpatske oblasne knyzhkovo-hazetne vydavnytstvo.
18. Panko, S. (1952). Shkola v horakh [School in the mountains]. Knyzhkovo-zhurnalne vydavnytstvo.
19. Rozenberh, L. (2016). [Stattya] [Article]. Obrazotvorche mystetstvo [Fine Arts], (2).
20. Skakandii Vasyl Yuliiovych. (1973). In M. P. Bazhan (Ed.), Slovyk khudozhnykiv Ukrainy [Dictionary of artists of Ukraine] (p. 211). Holovna redaktsiia Ukrainskoi radianskoi entsyklopedii.
21. Sopko (Dolhosh), O. (2025). Rozvytok knyzhkovoï hrafiky u tvorchii spadshchyni myttsiv Zakarpattia XX stolittia [Development of book graphics in the creative heritage of Zakarpattia artists of the 20th century]. Visnyk Zakarpatskoi akademii mystetstv [Bulletin of the Transcarpathian Academy of Arts], (17), 89–98.
22. Stelmakh, K. Ye. (2018). Mytryk Mykhailo Ivanovych. In I. M. Dziuba et al. (Eds.), Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy [Encyclopedia of modern Ukraine] (Vol. 20). Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy.
23. Tomchaniï, M. (1958). Dvoie shchaslyvykh: opovidannia [Two happy people: stories]. Zakarpatske oblasne vydavnytstvo.
24. Chendei, I. (1960). Vatry ne zhasaiut [The bonfires do not go out]. Zakarpatske oblasne vydavnytstvo.

Дата першого надходження статті до видання: 25.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)